

Използване на метода ИИУПЧЕ за повишаване на мотивацията на учениците при изучаването на чужд език

Кирилка Станкова

СУ „Христо Ботев“, Горна Малина, старши учител по английски език

Имейл: gcsp@abv.bg

Абстракт: В съвременния динамичен, бързо развиващ се и променящ се свят стоят редица предизвикателства пред различни сфери на обществения живот, в частност и пред учебно-възпитателния процес. Учителите констатират, че в наши дни основен проблем в обучението в училище е слабата и все повече намаляваща мотивация на учениците за учене. Преподавателите търсят начини да повишат интереса на учениците към предмета, по който преподават.

През последните 30 години единственото главно развитие в преподаването на чужди езици е въвеждането на информационните и компютърни технологии в обучението. В тази връзка и за метода ИИУПЧЕ може да се каже, че е средство за премахване на застоя в преподаването на чужди езици и за засилване на интереса на учениците както към изучаваната тема, така и към езика, на който се преподава.

В статията е направен кратък преглед на историята на метода ИИУПЧЕ, на теоретичните му основи и приложения. Посочена е законодателната подкрепа на метода както от страна на образователната политика на Европейския съюз, така и от страна на учебните програми по чужд език в България. Разгледани са и основните характеристики на метода, които го правят ефективен метод за развитието на уменията на 21. век. Дадено е кратко описание на урок с използване на ИИУПЧЕ.

Ключови думи: чуждоезиково обучение, ИИУПЧЕ, мотивация.

Using the CLIL method for increasing students' motivation to study foreign languages

Kirilka Stankova

SU "Hristo Botev", Gorna Malina, English teacher.

E-mail: gcsp@abv.bg

Abstract: Our world is a dynamic, rapidly evolving and changing one. This poses more and more challenges to all spheres of public life and to the educational process, in particular. Teachers find that today a major problem of education at school is students' weak and diminishing motivation to learn. Teachers are looking for ways to raise students' interest in the subject they teach. One of the major developments in foreign language teaching over the last 30 years has been the introduction of information and computer technologies in education. In this regard, the CLIL method can also be said to be a powerful means of eliminating stagnation in foreign language teaching and enhancing students' interest in both the content subject and the language in which it is taught. The article provides a brief overview of the history of the method, its theoretical foundations and applications. The legislative support of the method is mentioned both in view of the educational policy of the European Union and of the foreign language curricula in Bulgaria. The main features of the method, which make it an effective method for developing the 21st century skills, are also discussed. A brief description of a sample CLIL lesson is also included.

Keywords: CLIL, motivation, foreign language teaching.

Уводни думи

ИИУПЧЕ е акроним на Интегрирано изучаване на учебен предмет на чужд език; той е превод на английския термин CLIL – Content and Language Integrated Learning.

Динамиката в съвременния свят поставя все повече предизвикателства пред всички сфери на обществения живот, в частност и пред учебно-възпитателния процес. Понастоящем един от основните проблеми в обучението в училище е слабата и все повече намаляваща мотивация на учениците за учене. Учителите търсят начини да повишат интереса на учениците към предметите, които преподават. В това отношение за метода ИИУПЧЕ може да се каже, че допринася за засилване на интереса на учениците както към изучаваната тема, така и към чуждия език, на който се преподава.

Какво е CLIL (ИИУПЧЕ)?

Терминът CLIL е акроним на Content and Language Integrated Learning. и означава интегрирано изучаване както на съдържание, така и на език. Терминът е въведен през 1994 г. от Дейвид Марш [1], според когото CLIL се отнася до ситуации, при които учебни предмети или части от тях се преподават на чужд език с двойна насоченост, а именно изучаване на съдържанието с едновременното изучаване на чуждия език.

Кратка история и „предшественици“ на ИИУПЧЕ

Използването на чужд език (Е2) за преподаване на учебен предмет (съдържание) не е новост в преподаването. През 60-те години на 20. век в много училища по света се въвежда двуезичното обучение (bilingual education), основно в гранични райони и в поголемите градове. През 70-те и 80-те години на 20. век, особено в Канада, широко разпространение намира методът „обучение чрез потапяне“ (immersion teaching) с различните си форми – пълно или частично (в зависимост от това дали всички предмети, или само някои от тях се преподават на Е2), рано или късно (в зависимост от възрастта на обучаемите). Програмите, разработени по метода „обучение чрез потапяне“, имат много добър успех в Канада. Тези програми са подкрепени както от образователните власти, така и от родителите. В САЩ чуждоезиково обучение, базирано на съдържание (content-based or theme-based), се използва за популяризиране на обучението по чужд език за ученици, с ограничено владение на английски език, предимно за деца на имигранти.

Методът ИИУПЧЕ намира широко разпространение и приложение от 90-те години на 20 век насам. Прилага се в различни ситуации в Европа и по целия свят, за постигане на различни образователни цели. Поради разнообразието на ситуацияите, в които се прилага методът ИИУПЧЕ, се появяват различни модели на приложение, които са включени в термина „чадър на ИИУПЧЕ“. През 2002 г. Марш въвежда 5 взаимосвързани елемента, които са общи за всички разновидности на приложение на ИИУПЧЕ [2]. Тези общи принципи са: съдържание, език, учене, култура и транснационална среда.

Теоретична рамка на ИИУПЧЕ

Тази теоретична рамка включва комуникативния подход в изучаването на чуждия език, рамката „4С“, разработена от Койл ([3], [4]) и възгледът, че ученикът е в центъра на образователния процес.

Моделът на Койл, популярен под акронима 4С, интегрира съдържание (content), комуникация (communication), познание (cognition) и култура (culture) по начин, по който всички тези аспекти допринасят еднакво за учебния процес.

1. *Съдържание.* В центъра на образователния процес е изучаването на тема / предмет, което води до прогрес в придобиването на знания, умения и разбирания, присъщи на дадения предмет. Използването на Е2 може да помогне на учениците да разберат по-

задълбочено темата и нейната основна терминология. Този фокус върху съдържанието може да подготви учениците за бъдещи проучвания или в техния трудов живот.

2. *Комуникация*. В ИИУПЧЕ езикът е средство за комуникация и учене. Езикът се учи по-ефективно и мотивиращо в процеса на използването му – при изучаване на съдържание. В ИИУПЧЕ се набляга на комуникацията и взаимодействието, което подобрява цялостната компетентност по L2. Всъщност това е една от основните причини за въвеждането и растящата популярност на ИИУПЧЕ – чрез ИИУПЧЕ се развива цялостната езикова компетентност, която включва умения по четене, писане, слушане и говорене.

3. *Познание (cognition)*. То води до развиване на умения за мислене, които свързват формирането на абстрактни и конкретни концепции, езика и разбирането. ИИУПЧЕ дава възможност на учениците да използват познания, получени в един контекст, като база от знания в други контексти. Това помага на учениците да прилагат, интегрират и трансформират знания. ИИУПЧЕ развива критическото мислене и творчеството у учениците.

4. *Култура*. ИИУПЧЕ спомага за развитието на межкултурни комуникативни умения, както и за получаване на знания за други европейски страни, региони или малцинствени групи. Изучаването на учебен предмет на езика на друга култура проправя пътя за разбиране и толериране на различни гледни точки. Този елемент е от основно значение за насърчаване на европейското разбирателство и за превръщане на европейското гражданство в реалност.

В училища, където има деца от различен мигрантски произход, ИИУПЧЕ може да улесни процесите на културна и езикова адаптация. ИИУПЧЕ подготвя децата за интернационализация и европейска интеграция.

Законодателна подкрепа на ИИУПЧЕ

Един от първите законодателни актове относно европейското сътрудничество в прилагането на метода е Резолюцията на Съвета [5] от 1995 г. Тя се отнася до насърчаването на иновативни методи и по-специално до „преподаването на учебни предмети на чужд език, предоставящо двуезично обучение“.

В Бялата книга на Европейската комисия от 1995 г. [6] се посочва значението на иновативните идеи и ефективните практики за подпомагане на всички граждани от Европейския съюз да придобият умения в 3 европейски езика (E1 + 2E2, което означава майчин език и още 2 чужди езика). В този документ на Европейската комисията се заявява, че „...дори може да се твърди, че учениците от средните училища трябва да изучават учебни предмети на първия чужд език, както е в много европейски училища” [7].

През Европейската година на езиците (2001) се обърна внимание на факта, че насърчаването на изучаването на езици може да се постигне чрез прилагането на различни методи и подходи, един от които е ИИУПЧЕ. През 2003 г. Европейската комисия стартира своя план за действие [8] за периода 2004-2006 г. Според плана прилагането на метода ИИУПЧЕ „дава значителен принос за постигане на целите на Съюза за езиковото обучение.“ Нови инициативи за насърчаване на този все още нов метод са предприети и през следващия период 2007-2013 г.

Широко използване на ИИУПЧЕ в Европа и в света

Политиката на ЕС на подкрепа и насърчаване на развитието и прилагането на метода ИИУПЧЕ довежда до разработването на ИИУПЧЕ инициативи в много европейски страни, във всички етапи на образованието – от детската градина до висшето образование [9].

Европейските програми в областта на образованието („Сократ“, „Коменски“, „Еразъм“) имат „катализиращ“ ефект върху разработването и прилагането на ИИУПЧЕ. Тези програми финансират съвместното разработване и прилагане на метода, интензивни курсове за учители по предмет и език, дейности по мобилност, издаване на много пособия и ръководства за прилагането на ИИУПЧЕ във всички етапи на образованието. Пример за съвместна разработка (на университети от Кипър, Германия, Испания, Турция и Англия), финансирана по програмата „Коменски“, са насоките за прилагане на метода в началното училище под редакцията на Софи Георгиу и Павлос Павлу [10].

Съществуват и уеббазирани платформи, които насърчават международни проекти с използване на ИИУПЧЕ. Някои от тях са SAW (Science Across the World) и ASE (the Association for Science Education), които насърчават учащите се от различни страни да работят по научни теми.

Книгата „Uncovering CLIL“ [11] е ключов момент в развитието на метода. Тук е дадена теоретичната обосновка на метода, идеята за 4Cs, въвежда се термина „чадър на ИИУПЧЕ“, даден е и набор от практики.

Отлично помагало за учителите, прилагащи ИИУПЧЕ, е книгата на Дейл и Танер [12], в която са събрани много материали в помощ на учителите, прилагащи метода.

В обзора на Марш [13] са дадени примери за иновация и добри практики в прилагането на ИИУПЧЕ, и се правят предложения за по-нататъшно развитие в тази област на европейско и световно ниво. Специален акцент в доклада се поставя върху уместността на подхода за изпълнение на общите езикови цели на Европейската комисия и неговия потенциал за подобряване на качеството на преподаването на чужди езици.

Докладът на Европейската комисия [14] за прилагането на ИИУПЧЕ в редица европейски страни посочва положителното въздействие на ИИУПЧЕ както върху езиковите компетенции на децата, така и върху изучаването на предмета. Друг основен извод тук е, че ИИУПЧЕ стимулира мотивацията на учениците да изучават езика, повишава тяхната увереност в изучаването на езика, защото учащите се учат да поемат на риск. Мотивацията се увеличава когато център на обучение стане реално съдържание или проблем.

Място на ИИУПЧЕ в учебните програми по английски език (5. – 7. клас) в България

Обучението по английски език в нашата страна се осъществява съгласно учебни програми, които са изготвени в съответствие с Наредба № 4 от 30.11.2015 г. за учебния план [15], Наредба № 5 от 30.11.2015 г. за общообразователната подготовка, Приложение № 2 към Наредба № 5 [16] и Общата европейска езикова рамка [17]. Всяка учебна програма съдържа:

1. кратко представяне на учебната програма;
2. очаквани резултати от обучението по учебния предмет в края на класа за постигане на компетентностите, посочени в съответните изисквания по чл. 6, ал. 1 на Наредба № 5;
3. учебно съдържание (теми, компетентности като очаквани резултати от обучението, нови понятия);
4. препоръчително процентно разпределение на задължителните учебни часове за годината;
5. специфични методи и форми за оценяване на постиженията на учениците;
6. дейности за придобиване на ключовите компетентности, както и междупредметни връзки.

На базата на този кратък обзор можем да кажем, че ИИУПЧЕ има „подкрепата“ на програмите по английски език, особено в точка 6., където се казва [Програми по АЕ, 5.-7. клас]: „Програмата по английски език за 5.(6.,7.) клас дава възможност на учителя да

прилага различни подходи, методи и стратегии на обучение, съобразени с входното равнище на учениците и тяхната мотивация за учене и стимулиращи индивидуалното им развитие“. [18]

В частта от т. 6 „Подходи и методи при обучението по английски език“ се казва [Програми по АЕ, 5.-7. клас]: „Обучението по английски език в 5. (6., 7.) клас затвърждава и задълбочава знанията, надгражда уменията и отношенията, усвоени в предходните класове, чрез:

1. прилагане на комуникативен подход с акцент върху практическото приложение на езика;
2. развиване на творчески умения и независимо мислене на учениците;
3. принципа на преподаване от лесно към трудно, от изучено към ново, като работата се основава на личния опит и изучаваното по другите учебни предмети и новият материал се съпоставя с изучения;
4. интегрирано изграждане на четирите езикови умения с акцент върху развиването на говорните компетентности;
5. общуване в клас на английски език (български език се използва при необходимост);
6. изграждане на нагласа за межкултурно общуване, развиване на толерантност и интерес към други култури и модели на поведение. [19]

Всички тези 6 пункта са характеристики и на ИИУПЧЕ.

Не на последно място може да се каже, че ИИУПЧЕ намира място и в дейностите и междупредметните връзки за развитие на ключовите компетентности на учениците, подробно разписани в края на учебните програми. Накратко, учебните програми по английски език – АЕ в нашата страна дават „зелена светлина“ за използване на ИИУПЧЕ в часовете по английски език.

Характеристики и потенциал на ИИУПЧЕ като ефективен метод за развитието на уменията на 21. век

Важна характеристика на ИИУПЧЕ е синергията, взаимоотношението, което се получава от сбора на комуникативната ориентация на езиковото обучение, интересът към съдържанието и взаимодействието, което се случва в класната стая. Резултатът насърчава индивидуалните стратегии на учене и интерактивните методологии и води до увеличаване на мотивацията на учениците.

ИИУПЧЕ е подход, който насърчава и развива ключовите компетентности за учене през целия живот, формулирани в Препоръките на Европейския парламент и Съвет относно ключовите компетентности през целия живот [20]. Това са 8 взаимосвързани компетентности, описващи основните знания, умения и нагласи, които са от важно значение за ученето през целия живот. Всичките 8 компетентности акцентират върху критичното мислене, творчеството, инициативността, решаването на проблеми, оценката на риска, вземането на решения и конструктивното управление на чувствата, които са елементи на ИИУПЧЕ.

Прилагането на ИИУПЧЕ особено допринася за развиването на уменията за мислене от по-високите нива (анализиране, оценяване, творене) в таксономията на Блум [21].

ИИУПЧЕ осигурява учебна среда, която дава възможност да се реализират съвременните теоретични и методически концепции по оптимален начин. Концепцията за автентичност [22] се отнася както за съдържанието, така и за взаимодействието. За разлика от традиционното чуждоезиково обучение, използването на ИИУПЧЕ в класната стая означава работа както с автентично съдържание по учебен предмет / тема, така и взаимодействие на Е2. Погледнато от методологична гледна точка, ИИУПЧЕ използва разнообразни стратегии и техники за учене – анализ на таблици, карти, диаграми. Тези стратегии са много важни при изучаването на езици и могат да доведат обучаемия до

определена степен на независимост. Автономността на учащия се е най-високата цел на всяко образование. Тя се основава до голяма степен на усвояването на стратегии за учене и умения за учене. Темите, които се разглеждат в ИИУПЧЕ часовете помагат на учениците да разберат значението на формите на сътрудничество – групова работа и работа по проект.

Експериментален урок

През пролетта на 2017 година проведох няколко урока с прилагане на ИИУПЧЕ в часовете по английски език в 6. клас в СУ „Христо Ботев в с. Горна Малина. Темата беше „Слънчевата система“. Темата се изучава в 5. клас в часовете по „Човекът и природата“, така че учениците имаха предварителни познания за слънцето и планетите.

Първоначалната ми идея беше да използвам само книгата на Жени Дуули и Вирджиния Евънс [23], написана специално за по-малки ученици, но много скоро разбрах, че тя е недостатъчна за постигане на целите ми. Затова използвах и информация от няколко сайта, основно от [24] и [25] и направих обобщаваща презентация [26], която представих на учениците. В презентацията бяха представени накратко планетите, основните характеристики на вътрешните планети и основните характеристики на външните планети. Направих и обобщителна таблица за сравняване характеристиките на планетите.

Целите на урока бяха:

- Да се научат имената на планетите и някои основни термини (свързани със Слънчевата система) на английски език.
- Да се получат знания за всяка планета.
- Да се разгледа какво е общото между вътрешните планети и какво е общото между външните планети.
- Да се анализира връзката между разстоянието до слънцето и периода на обикаляне на планетите около слънцето.

След като разгледахме и обсъдихме презентацията, направих урок-обобщение под формата на игра. За целта използвах платформата Kahoot! за формиращо (текущо) оценяване. Направих 2 кахута (въпросника), единия (обикновен) с 15 въпроса [27], а другия (тип jumble – за подреждане по някакъв признак) – с 6 въпроса [28]. Учениците възприемат „кахутите“ повече като игра, което още повече ги мотивира. Обучаваните отговаряха на въпросите (играха) в групи по трима.

Налице са основания да се направи изводът, че целите бяха постигнати, тъй като учениците проявиха изключителен интерес към уроците. Затова смятам да продължа да използвам ИИУПЧЕ в часовете по английски език.

Заклучение

В заключение можем да кажем, че методът ИИУПЧЕ съответства на политиката на ЕС за подкрепа на ефективното изучаване на два чужди езика, което насърчава езиковото многообразие в Европа. Чрез насърчаване на изучаването на езици се засилва межкултурното разбирателство, комуникацията, взаимодействието и мобилността в Европа. ИИУПЧЕ намира подкрепа и в учебните програми по английски език и у нас. Методът намира широко приложение както в Европа, така и по света. Много автори съобщават за неговата ефективност в посока засилване интереса на учениците към изучаването на чужди езици. Ето защо има основания да се направи изводът, че този метод заслужава да бъде използван от учителите по чужд език у нас.

Цитати:

- [1] Marsh, D. (1994). Bilingual Education & Content and Language Integrated Learning. *International Association for Cross-cultural Communication, Language Teaching in the Member States of the European Union* (Lingua) University of Sorbonne. Paris.
- [2] Marsh, D. (2002). Content and Language Integrated Learning: The European Dimension - Actions, Trends and Foresight Potential. *DG Education & Culture, European Commission*.
- [3] Coyle, D. (2000). Meeting the challenge – The 3Cs curriculum. In S.Green (ed.) *New perspectives on Teaching and Learning Modern Languages*. Clevedon: Multilingual Matters.
- [4] Coyle, D. (2007). Content and Language Integrated Learning: Towards a Connected Research Agenda for CLIL Pedagogies. *The International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*. 10(5): 543-562.
- [5] Council Resolution of 31 March 1995 on improving and diversifying language learning and teaching within the education systems of the European Union, *Official Journal C 207* of 12.08.1995.
- [6] White paper on education and training: teaching and learning, towards the learning society, Part Two, IV – *Fourth general objective: proficiency in three Community languages* (p. 44).
- [7] White paper on education and training: teaching and learning, towards the learning society, Part Two, IV – *Fourth general objective: proficiency in three Community languages* (p. 44).
- [8] Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004-2006, Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions of 24.07.2003, COM (2003) 449 final.
- [9] Eurydice (2006). *Content and Language Integrated Learning (CLIL) at School in Europe*. Eurydice, the information Network of Education in Europe. Brussels.
- [10] Ioannou-Georgiou, S. & Pavlou, P. (editors), (2011). *Guidelines for CLIL Implementation in Primary and Pre-Primary Education*.
- [11] Mehisto, P., Frigols, M. J. & Marsh, D. (2008). *Uncovering CLIL*. London: Macmillan.
- [12] Dale, L. & Tanner, R. (2012). *CLIL Activities with CD-ROM. A Resource for Subject and Language Teachers*. Cambridge: Cambridge University Press.
- [13] Marsh, D. (2002). CLIL/EMILE: The European Dimension. Actions, Trends and Foresight Potential. UniCOM, Continuing Education Centre, University of Jyväskylä, Finland.
- [14] European Commission (2014). *Improving the effectiveness of language learning: CLIL and computer assisted language learning - Education and Training*. ICF GHK, London.
- [15] Наредба № 4 от 30.11.2015 за учебния план.
- [16] Наредба № 5 от 30.11.2015 за общообразователната подготовка.
- [17] Council of Europe (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge University Press, Cambridge, UK.
- [18] Учебни програми по английски език за 5., 6. и 7. клас.
- [19] Учебни програми по английски език за 5., 6. и 7. клас.
- [20] European Parliament and Council of the European Union (2006). *Recommendation of the European Parliament and of the Council on key competences for lifelong learning*. (2006/962/EC), p. 48 - https://ec.europa.eu/education/initiatives/european-education-area/proposal-council-recommendation-key-competences-lifelong-learning_en, Последно посещение на 10.11.2018.
- [21] Таксономия на Блум, блог „Образование“, <https://bglog.net/Obrazovanie/10505>, последно посещение на 10.11.2018.

- [22] Marsh, D. (2002). CLIL/EMILE: The European Dimension. Actions, Trends and Foresight Potential. UniCOM, Continuing Education Centre, University of Jyväskylä, Finland.
- [23] Dooley, J. & Evans, V. (2015). – *The Solar System*. <https://allegro.pl/the-solar-system-poziom-4-evans-virginia-dooley-j-i7580635185.html>, , последно посещение на 10.11.2018.
- [24] *NASA Space Place. Explorer Earth and Space*. <https://spaceplace.nasa.gov/menu/solar-system/>, последно посещение на 10.11.2018.
- [25] *NASA Science. Solar System Exploration*. <https://solarsystem.nasa.gov/planets/overview/>, последно посещение на 10.11.2018.
- [26] *The Solar System, presentation*, ppt. <http://dox.bg/files/dw?a=e38b24793c>, последно посещение на 10.11.2018.
- [27] *Kahoot, Solar System Jumble*. <https://play.kahoot.it/#/k/aa31c575-36de-4161-b0ad-e9aae1cбаеа>, последно посещение на 10.11.2018.
- [28] *Solar System Jumble*. <https://play.kahoot.it/#/k/dd22e264-a682-4ad6-98d2-c08bbd3cf7ec>, последно посещение на 10.11.2018.

Библиография:

- Council of the European Union (1995). *Council Resolution of 31 March 1995 on improving and diversifying language learning and teaching within the education systems of the European Union*, Official Journal C 207 of 12.08.1995.
- Coyle, D. (2000). Meeting the challenge – The 3Cs curriculum. In S.Green (ed.) *New perspectives on Teaching and Learning Modern Languages*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Coyle, D. (2007). Content and Language Integrated Learning: Towards a Connected Research Agenda for CLIL Pedagogies. *The International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*. 10(5): 543-562.
- Dale, L. & Tanner, R. (2012). *CLIL Activities with CD-ROM. A Resource for Subject and Language Teachers*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dooley, J. & Evans, V. (2015). – *The Solar System*. <https://allegro.pl/the-solar-system-poziom-4-evans-virginia-dooley-j-i7580635185.html>, , последно посещение на 10.11.2018.
- European Commission (2003). *Promoting Language Learning and Linguistic Diversity: An Action Plan 2004-2006*. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions of 24.07.2003, COM (2003) 449 final.
- European Commission (2014). Improving the effectiveness of language learning: CLIL and computer assisted language learning - Education and Training. ICF GHK, London.
- European Parliament and Council of the European Union (2006). *Recommendation of the European Parliament and of the Council on key competences for lifelong learning*. (2006/962/EC) - https://ec.europa.eu/education/initiatives/european-education-area/proposal-council-recommendation-key-competences-lifelong-learning_en, Последно посещение на 10.11.2018.
- Eurydice (2006). *Content and Language Integrated Learning (CLIL) at School in Europe*. Eurydice, the information Network of Education in Europe. Brussels.
- Ioannou-Georgiou, S. & Pavlou, P. (editors), (2011). *Guidelines for CLIL Implementation in Primary and Pre-Primary Education*.
- Marsh, D. (1994). Bilingual Education & Content and Language Integrated Learning. *International Association for Cross-cultural Communication, Language Teaching in the Member States of the European Union* (Lingua) University of Sorbonne. Paris.
- Marsh, D. (2002). Content and Language Integrated Learning: The European Dimension - Actions, Trends and Foresight Potential. *DG Education & Culture, European Commission*.

European Commission (1995). *White paper on education and training: teaching and learning, towards the learning society*. COM_1995_0590_FIN, Brussels.

Нормативни документи:

Наредба № 4 от 30.11.2015 г. за учебния план.

Наредба № 5 от 30.11.2015 г. за общообразователната подготовка.

Учебни програми по английски език за 5., 6. и 7. клас.

Sources:

NASA Science. Solar System Exploration. <https://solarsystem.nasa.gov/planets/overview/>, последно посещение на 10.11.2018.

NASA Space Place. Explorer Earth and Space. <https://spaceplace.nasa.gov/menu/solar-system/>, последно посещение на 10.11.2018.

Solar System Jumble. <https://play.kahoot.it/#/k/dd22e264-a682-4ad6-98d2-c08bbd3cf7ec>, последно посещение на 10.11.2018.

The Solar System, presentation, ppt. <http://dox.bg/files/dw?a=e38b24793c>, последно посещение на 10.11.2018.

Таксономия на Блум, блог „Образование“, <https://bglog.net/Obrazovanie/10505>, последно посещение на 10.11.2018.

Сп. „Реторика и комуникации“, брой 37, ноември 2018 г.

Rhetoric and Communications Journal, Issue 37, November 2018